

ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਅਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੇ.ਜੇ.

ਦੇਸ ਰਾਜ,-ਦੇਸ਼ੀ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ,—ਜਵਾਬਦਾਰ।

1956 ਦਾ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 584

1957 Oct, 18th

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (1898 ਦਾ V)—ਧਾਰਾ 233—ਦਾ ਉਦੇਸ਼—ਸੈਕਸ਼ਨ 233 ਤੋਂ 240 ਅਤੇ 529 ਤੋਂ 537—ਦਾ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਲਾਗੂਯੋਗਤਾ—ਚਾਰਜਾਂ ਦੇ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਤਰੁੱਟੀ—ਵੱਧ ਹੀ ਧਾਰਾ 235 ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ—ਕੀ ਅਨਿਯਮਿਤ—ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ—ਕੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਲਾਜਯੋਗ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 233 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਹੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 237 ਅਤੇ 238 ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਹਨ। ਧਾਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੇਸ਼ੀ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 234, 235, 236 ਅਤੇ 239 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰੁੱਟੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰੁੱਟੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਇਸ ਬਹੁਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਚਾਰਜ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਬਚਤ ਰੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮ ਘਟਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 234, 235, 236 ਅਤੇ 239 ਧਾਰਾ 233, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸੱਚਾ-ਮੁੱਚੀ ਗਲਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਕੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਬੇਕਸੂਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ। ਗਲਤ ਬਰੀ ਹੋਣਾ ਓਨਾ ਹੀ ਅਣਚਾਹੇ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਗਲਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 235, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਲਾਜਯੋਗ ਹੈ। ਧਾਰਾ 529 ਤੋਂ 537 ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜਯੋਗ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਡ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

31 ਅਕਤੂਬਰ, 1956 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੁਕਤੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਈ.ਐੱਫ. ਬਾਰਲੇ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕਰਨਾਲ, ਮਿਤੀ 7 ਮਈ, 1956 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ, ਧਾਰਾ 30 ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਕਰਨਾਲ, ਮਿਤੀ 30 ਦਸੰਬਰ, 1955, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ।

ਐਚ ਐਲ ਸਿੱਬਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਕੇ.ਐਸ. ਚਾਵਲਾ, ਸਹਾਇਕ ਐਡਵੋਕੇਟ-ਜਨਰਲ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ।

ਆਰਡਰ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ ਜੇ.— ਦੇਸ ਰਾਜ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇੱਕ ਹਰਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਈ ਸੀ।

ਇਹ ਘਰ ਕਰਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਹੱਦ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਦੇਸ ਰਾਜ ਅਕਤੂਬਰ, 1954 ਵਿੱਚ ਪਟਾਕੇ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਉਹ ਉੱਥੇ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸਟੋਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। 10 ਅਕਤੂਬਰ, 1954 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟਾਕੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪਟਾਕੇ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗਿਆੜੀ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਵਿਸਫੋਟਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਇਮਾਰਤ ਚਕਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਈ। ਛੱਤ ਡਿੱਗਣ ਕਾਰਨ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਨੌਂ ਵਿਅਕਤੀ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਏ: -

- (1) ਧਾਰਾ 304ਏ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਕਾਹਲੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਛੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਾ;
- (2) ਧਾਰਾ 337, ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਭਗ ਨੌਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ;
- (3) ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਕਲੋਰੇਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਅਣਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਸਫੋਟਕ ਸੀ;
- (4) ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ ਦੇ ਪਟਾਕਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਫੋਟਕ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਨਿਯਮ 109 ਦੇ ਤਹਿਤ; ਅਤੇ
- (5) ਲਗਭਗ 20 ਮਣ ਪੋਟਾਸ਼ੀਅਮ ਕਲੋਰੇਟ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਜੋ ਕਿ 200 ਪੈਂਡ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ।

ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕਰਨਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ 5 ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 435 ਅਤੇ 439, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਸਿੰਗਲ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਬਹਿਸ ਹੋਈ। ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਉਠਾਈ ਗਈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 233 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 537, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਰ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ: ਕੀ ਧਾਰਾ 233 ਅਤੇ 235, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੇੜਨ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੱਲੇਗਾ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੈਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਹੁਣ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ।

ਹੁਣ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦਾ ਅਧਿਆਇ 19 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 233 ਤੋਂ 240 ਚਾਰਜ ਜੇੜਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਧਾਰਾ 233 ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ-

“ਹਰ ਵੱਖਰੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇਸ਼ੀ ਹੈ, ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਦੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 234, 235, 236 ਅਤੇ 239 ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਧਾਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ 237 ਅਤੇ 238 ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਹਨ। ਧਾਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਿੱਸਾ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਝ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ੀ ਲਈ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 234, 235, 236 ਅਤੇ 239. ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 233 ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 235 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ। ਇਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਸਾਂਝਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 235 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ: ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਲੰਘਣਾ ਇਲਾਜਯੋਗ ਹੈ। ਹੁਣ, ਧਾਰਾ 529 ਤੋਂ 536 ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਐਕਟ ਧਾਰਾ 529 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 530 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਰਜ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 531 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਧਾਰਾ 532 ਅਤੇ 533 ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 535 ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਜ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 233 ਦੇ ਭਾਗ ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ, ਭੁੱਲ ਜਾਂ ਬੇਨਿਯਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਾਲੀਆ ਸੇਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੇਧ ਦਾ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰੁੱਟੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਰੁੱਟੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਹੁਲਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। . ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਖਰਚਾ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 234, 235, 236 ਅਤੇ 239 ਧਾਰਾ 233, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਹਨਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਗਲਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਕੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣਾ ਓਨਾ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਬੇਕਸੂਰ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ।

ਗਲਤ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਓਨਾ ਹੀ ਅਣਚਾਹੇ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਗਲਤ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 529 ਤੋਂ 537 ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਇਲਾਜਯੋਗ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੋਡ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਆਪਣੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸੁਬਰਾਮਣੀਆ ਅਈਅਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਾ ਸਮਰਾਟ (1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮੋਹਰੀ ਕੇਸ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 234, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਜਬਰੀ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲੈਣ ਦੇ 49 ਐਕਟਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਵੀ ਕਾਉਂਸਿਲ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ-

"ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਨ।"

ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 537 ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਵੀ.ਐਮ. ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਸਮਰਾਟ (2), ਬਾਬੂਲਾਲ ਚੌਖਾਨੀ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਸਮਰਾਟ (3), ਅਤੇ ਪੁਲੁਕੁਰੀ ਕੋਟਾਯਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (4) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਸੀ। ਵਿਲੀ ਸਲੇਨੀ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (5) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨਿਰੀਖਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(1) ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 25 Mad. 61~

(2) A.I.R. 1927 ਪੀ.ਸੀ. 44.

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1938 ਪੀ.ਸੀ. 130.

(4) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1947 ਪੀ.ਸੀ. 67.

(5) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 116.

ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਉਸ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਜਨਾਰਦਨ ਰੈਂਡੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਹੋਰ (1) ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉੱਠਿਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਬਰਾਹਮਣੀਆ ਦੇ ਕੇਸ (2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-

“ਇਸ ਕੇਸ (ਸੁਬਰਾਹਮਣੀਆ ਦੇ) ਨੂੰ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਬਦੁਲ ਰਹਿਮਾਨ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਸਮਰਾਟ (3) ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ (4) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਧਿਆ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਆਮ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਢੁਕਵੇਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਪਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1951 ਐਸ.ਸੀ. 217.

(2) ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 25 Mad. 61.

(3) 54 ਆਈ.ਏ. 96.-ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1927 ਪੀ.ਸੀ. 44-28 Cr. L.J. 259.

(4) A.I.R. 1938 ਪੀ.ਸੀ. 130-39 Cr. L.J. 452.

ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਪਵੇਗਾ-

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵਿਲੀ ਸਲੇਨੀ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੜ ਉੱਠਿਆ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਲੇਨੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਧਾਰਾ 302/34, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਲੇਨੀ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 302, ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਧਾਰਾ 233, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਸੰਬੰਧਤ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਣਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਬੋਸ ਨੇ ਦੱਖਿਆ-

“ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 233 ਤੋਂ 240 ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਚਾਰਜ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਵਿੱਚ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 237 ਅਤੇ 238 ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚਾਰਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 233, 234, 235 ਅਤੇ 239 / ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(1) A.I.R. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 116.

ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ. * * * * ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ (ਸੈਕਸ਼ਨ 535 ਅਤੇ 537 ਸਮੇਤ) ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਚਾਰਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਲਾਜਯੋਗ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜ ਬਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 'ਸਾਰੇ' ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਅਧਿਆਇ 19 ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾਵਾਂ 535 ਅਤੇ 537 ਨਾਲ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਚਾਰਜ ਦੇ ਗਲਤ ਜੁਗਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰਕਸੰਗਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਦੇ ਜਾਂ ਦੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 535 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਧਾਰਾ 537 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਲੇਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸੁਬ੍ਰਾਹਮਣੀਆ ਦੇ ਕੇਸ (2) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਲੇਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸੀ,

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਐਸ.ਸੀ. 116.

(2) ਆਈ.ਐਲ.ਆਰ. 25 Mad. 61.

ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਿ ਧਾਰਾ 233 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਇੱਕ ਇਲਾਜਯੋਗ ਬੇਨਿਯਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਚੰਡੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (1) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 234, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਬ੍ਰਾਹਮਣੀਆ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ) (2), ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 409 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਿੰਨ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 477 ਏ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 234 ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ-

"ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਧਾਰਾ 537, ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਸੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 537 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਲਾਜਯੋਗ ਸੀ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਧਾਰਾ 235 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 537, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਠੀਕ ਹੈ।

ਕੇਸ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸਲੇਨੀ ਦੇ ਕੇਸ (3) ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜਸਟਿਸ ਇਮਾਮ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੇਤਾਵਨੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਕਿ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਬਰਬਾਦੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

(1) A.I.R. 1956 S.C. 149.

(2) I.L.R. 25 Mad. 61.

(3) A.I.R. 1956 S.C. 116.

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 535 ਅਤੇ 537 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੀਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੇਸ ਹੁਣ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਜੇ.—ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਆਰ.ਐਸ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮਕੁੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੂਜਾ ਗੁਪਤਾ